

Keman Konçertosu Op.25 "Haremde 1001 Gece"

Fazıl SAY
(1970-)

*Harem kadınları portreleri *Âlem gecesı *Kâtibim teması üzerine romantik rapsodi *Final

Fazıl Say "Haremde 1001 Gece" başlıklı Keman Konçertosu'nu 1938'de kurulmuş olan Lucerne Festival Orkestrası'nın "Egzotizm ve Erotizm" başlıklı konserler düzüsünde yer alması amacıyla, sipariş üzerine, yıllardır birlikte çaldığı Öoldovyalı kemancı Patricia Kopatchinskaya için 2007-8 yıllarında besteledi. Eser ilk kez 20 Şubat 2008'de John

Axelrod yönetimindeki Lucerne Festival Orkestrası eşliğinde Patricia Kopatchinskaya tarafından seslendirildi. Konçerto, yine aynı şef ve solist katılımıyla 6 Aralık 2008'de Japonya'da Japonya Filarmoni Orkestrası eşliğinde Sumida Triphony Hall konser salonunda büyük başarıyla seslendirildi. Türkiye'de ilk kez 21 Aralık 2008'de

İstanbul'da yine aynı şef ve solist katılımıyla Cemal Reşit Rey Orkestrası eşliğinde çalındı.

Bu konçerto, bestecisinin yer almadığı, yani onun "piyano" içermeyen ilk eseridir. Buna karşın, solo çalgı keman çok gözetilmiş, her türlü olanağı kullanması öngörülmüştür. Burada çağdaş keman teknikleri yanında ney, kanun, ud, tambur, kabak kemane gibi pek çok Türk ve Doğu çalgısı da orkestrada ön plana alınmış, eskiyi anımsayan tınılara ulaşmak başarıyla denenmiş; böylece eski Türk müziğinin etkisi yanında hem modern oluş, hem de keman çalışın inceliklerinin dinleyicileri kalpten kavrayacak tarzda ustaca bir araya getirilmesi gerçekleştirilmiştir.

Başlığıyla bile tüm Avrupalı dinleyicileri meraklandıran "Harem Kadınları Portreleri" adını taşıyan 1. bölümde Avrupalı kadın kemancı Kopatchinskaya çeşitli karakterde ve milliyetlerdeki, renklerdeki ihtiraslı, sevecen, kıskanç, kavgacı, dalavereci ama yine de gözde olmaya çalışan harem kadınlarını anlatma görevini üstlenmiştir. Bu zorlu görevden sonra da ancak Doğu çalgısı *bendir* eşliğinde sakin bir taksim –yani doğaçlama bir kadans- ile rahatlamak mümkün olacaktır.

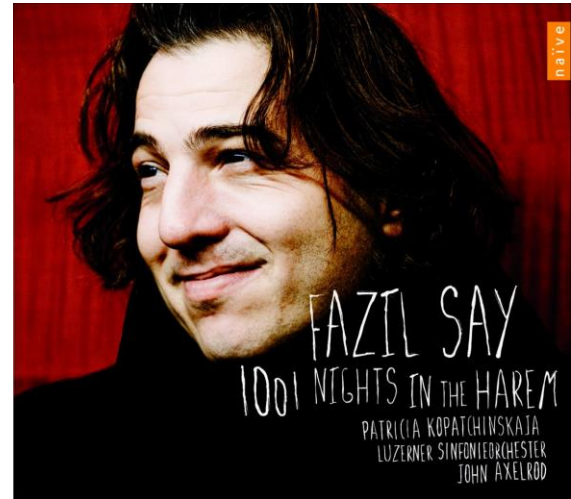
2. bölüm Âlem, adından da anlaşılacağı üzere saray kadınlarının, belki de, kendi başarılarına gülüşüp oynadıkları bir tür toplu eğlence, âlem gecesidir. Bu dans ve eğlenceyi, kemanın hem uda, hem de neye benzeterek duyurduğu bir takım notalar.

"Kâtibim teması üzerine romantik rapsodi" başlıklı 3. bölümde sanki zamanda yolculuk gibi Topkapı Sarayı'nda dolaşmaktadır. Belli belirsiz konulu öyküler arasında dolaşan, XVIII.

ya da XIX. yüzyıldaki gezide birden en ünlü Türk ezgisi duyurulur: 1855-56 yıllarındaki Ruslara karşı başlayan Kırım Savaşı'nda Türklerle birlikte savaşmak üzere İstanbul'a gelen müttefik İskoç alayı bandosunun çaldığı bir marş öyle beğenilmiştir ki, hemen Türkçe sözlerle işlenerek en ünlü Türk şarkısı *Kâtibim'e* çevrilmiştir. Avrupalı Topkapı Sarayı'nın karşısındaki Asyalı ünlü Selimiye Askerî Kışlası'nda misafir edilen yabancı askerlerin artık Türkleşmiş olan ünlü marşı. Say'ın eserinde de top sesi gibi patlayan büyük çıkışlarla başlar ama sonra romantik bir rapsodiye dönüşür.

4. bölüm "Final"de tüm bu bölümlerin karmaşasını, gürültüsünü sakinleştirmek istemişçesine sakin ve barışçı bir temayla eski hayallere dalınır: Huzurlu ortamda, güneşin ısıtıcı parlaklığı, çekici kuş ötüşleri sezdirilerek sona ulaşılır.

Süre 28'

- Aktüze İ. Müziği Okumak – Ek Cilt 1, Pan Yayıncılık, 2015

Kazım Çapacı